

Лекція № 1

Зарубіжні освітні системи як предмет дослідження і теоретичного узагальнення

План лекції:

- 1. Мета, завдання, основні напрями розвитку навчальної дисципліни.*
- 2. Зарубіжні освітні системи середньої школи у науковому просторі.*
- 3. Теорія і практика світової середньої освіти в історико-методологічному контексті.*

Тип лекції - вступна

1. Мета, завдання, основні напрями розвитку навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Зарубіжні освітні технології та системи»

ознайомлення студентів з основними тенденціями і напрямками розвитку освіти у країнах світу, провідними зарубіжними технологіями в освіті, формування у магістрантів умінь і навичок аналізу освітніх систем та технологій, використання зарубіжного досвіду в практиці вітчизняної системи освіти

Основні завдання дисципліни «Зарубіжні освітні технології та системи»

- формування розуміння цілісного процесу становлення і розвитку зарубіжних систем та технологій середньої школи;
- обґрунтування сучасних тенденцій розвитку середньої освіти в контексті творення Європейського регіону середньої освіти, її інтернаціоналізації;
- ознайомлення із системою та структурою середньої освіти у країнах світу;
- підготовка студентів до роботи у сфері зарубіжної середньої школи.

Теми навчальної дисципліни

- Зарубіжні освітні системи як предмет дослідження і теоретичного узагальнення.
- Сучасні психологічно-орієнтовані моделі освіти.
- Сучасні освітні системи Європи, країн колишнього СНД.
- Сучасні освітні системи Азії.
- Сучасні освітні системи Америки, Австралії та країн Африки.
- Перспективні напрями розвитку світових освітніх систем.
- Теоретичні основи технологій навчання.
- Предметно-орієнтовані технології навчання.
- Особистісно-орієнтовані технології навчання.
- Інформаційно-комунікаційні технології в освіті.
- Сучасні технології оцінювання навчальних досягнень учнів.

Проблемне питання!?

● *Шановні студенти!*

Як ви вважаєте, для чого потрібно вивчати та узагальнювати сучасні особливості розвитку освіти в країнах світу? Будь ласка, доведіть свою думку.

2. Зарубіжні освітні системи середньої школи у науковому просторі

Сучасна освіта передбачає відкритість майбутньому, а її подальший розвиток повинен спрямовуватися на подолання замкненості й надання освітньому процесу творчого характеру, що потребує нової освітньої моделі, яка б відповідала реаліям постіндустріального суспільства, тим глобальним змінам в усіх сферах життя, які викликані сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, стрімкими інтеграційними процесами в світі.

Актуальність дисципліни

- Вивчення міжнародного досвіду в освіті є надзвичайно важливим для України, оскільки відсутність чіткої національної стратегії інтернаціоналізації освіти призводить до низького обсягу експорту освітніх послуг, незадовільних темпів розвитку міжнародних освітніх програм і, відповідно, ускладнює ефективну інтеграцію вітчизняної освіти до загальноєвропейського та світового освітнього простору.

Проблемне питання!?

- *Шановні студенти!*
- *Як ви вважаєте, чи повинна освіта стати пріоритетною сферою уваги української держави. Обґрунтуйте свою думку.*

3. Теорія і практика світової середньої освіти в історико-методологічному контексті

Періоди освітніх реформ ХХ століття (за А.А. Сбруєвою)

Особливості освітніх реформ ХХ ст.

- ❖ постійне зростання кількісних параметрів освітніх систем, загальних витрат на їх фінансування та рівня фінансових затрат на навчання одного учня;
- ❖ перетворення середньої освіти з вузько елітарної на масову;
- ❖ розширення соціальної місії освіти: включення до функцій школи, крім суто академічної, також психологічного та професійного консультування;
- ❖ забезпечення можливостей навчання дітей із спеціальними освітніми потребами.

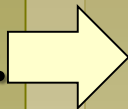

Сбруєва Аліна Анатоліївна – сучасний український педагог, доктор педагогічних наук, професор, послідовниця наукової школи академіка НАПН України О.В.Сухомлинської.

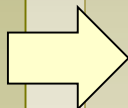
Періоди освітніх реформ ХХ століття (за А.А. Сбруєвою)

кінець 70-х років ХХ ст.

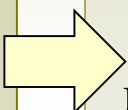
внаслідок економічного спаду, зростання рівня інфляції, безробіття й інших економічних і соціальних проблем посилилась криза освіти;

80-ті роки ХХ ст.

в розвинених країнах світу відбувається зниження рівня фінансування та політичної підтримки освіти, зростання впливу теорій соціального вибору, „економізації” освітньої політики, підтримки приватного шкільництва;

**90-ті роки ХХ ст. –
Початок ХХІ ст.**

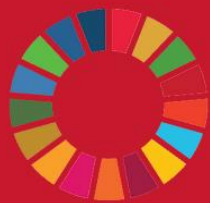
ідеї підвищення якості освітніх послуг, що зумовлено необхідністю забезпечення конкурентоспроможності держав в умовах економічної глобалізації.

Соціально-прогресивна стратегія розвитку освіти

У 1990 році на Всесвітній конференції з освіти прийнято *«Всесвітню декларацію про освіту для всіх»*, що стало початком нового міжнародного руху за перетворення освіти в предмет пріоритетної уваги людства, за задоволення актуальних освітніх потреб усіх і кожного.

24 January 2020
**International Day
of Education**

*“Learning for people,
planet, prosperity and
peace”*

ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ
Сталого Розвитку

4 ЯКІСНА
ОСВІТА

***Якісна освіта –
основа сталого
розвитку***

Стратегічні орієнтири оновленої парадигми базової освіти

- забезпечення універсального доступу до освіти, утвердження рівності можливостей в її здобутті;
- надання пріоритетної уваги в навчальному процесі діяльності учня;
- розширення обсягу базової освіти та засобів її здобуття;
- розширення навчального середовища;
- укріплення соціального партнерства в освітній сфері.

Отже, освітні реформи 90-х років XX - початку XXI століття в розвинених країнах світу набувають глобального характеру, хоча їх конкретні національні та регіональні вияви мають суттєві відмінності, зумовлені політичними, освітніми та культурними традиціями, економічними можливостями кожної конкретної країни, регіону, території.

Система середньої освіти в Західній Європі (від 11-12 до 18-21 років)

- ❖ Окрім державних шкіл, у багатьох країнах існують *приватні навчальні заклади*, які не менш популярні, ніж державні.
- ❖ Вони, як правило, готують *фахівців промисловості, банківської справи, державних, військових і церковних діячів*.
- ❖ Ці заклади створюються як *школи інтернатного типу*, серед мальовничої природи, кількість учнів у них невелика.
- ❖ *Учителями та вихователями працюють спеціалісти, які мають гарну підготовку* (наприклад, в Англії в багатьох приватних школах учителями можуть працювати лише ті особи, які закінчили Оксфордський або Кембриджський університети).
- ❖ *Приватні школи утримуються коштами батьків*, плата за навчання висока, а також фінансуються монополіями, банками, підприємствами-замовниками.

Система середньої освіти в Західній Європі (від 11-12 до 18-21 років)

- ✚ Загальна середня освіта поділяється на два цикли і будується *за системою 2+3 або 3+3, або 3+4, або 4+2, або 5+2.*
- ✚ Перший цикл складають *неповні середні школи*, випускники яких можуть далі вступати або в повні середні школи, або до професійних училищ, або врешті-решт безпосередньо розпочати трудову діяльність, якщо закінчення цього циклу збігається із завершенням терміну обов'язкового навчання, прийнятого в тій чи іншій країні.
- ✚ Другий цикл – *повна середня школа*, успішне закінчення якої відкриває шлях до вищої школи.
- ✚ У таких країнах, як Англія, Франція, Німеччина при переведенні дітей до середньої школи проводять екзамени, за допомогою яких перевіряють розумові здібності за спеціальними тестами і залежно від наслідків перевірки всіх учнів поділяють на *потоки або групи: а) дуже розумово розвинені, б) менш розумово розвинені, с) слабо розумово розвинені.*

Типи шкіл за змістом освіти

1. Загальноосвітні школи, які готують до вступу у вищі навчальні заклади (Англія – середні граматичні школи, США – старші середні, Франція – класичні та реальні ліцеї, Німеччина – гімназії);

2. Середні школи практичного характеру (неповні середні), які готують до практичної діяльності і не дають достатньої загальної підготовки для вступу у вищі навчальні заклади (Англія – вищі початкові і середні, США – молодші середні школи, Франція – практичні школи, Німеччина – народні школи);

3. Середні школи, які готують професійно-технічні кадри середньої кваліфікації (Англія – середні технічні школи, Франція – технічні ліцеї, США, Німеччина – профшколи).

Система середньої освіти Західної Європи

У системі середньої освіти існує диференціація навчання, тобто, наявність декількох варіантів навчальних планів в основному для старшої школи. Це плани академічного циклу (шлях до вищої освіти); загального циклу (забезпечує одержання документа про неповну середню освіту і не дає права вступати до вищої школи); комерційного циклу (підготовка службовців різних компаній, фірм, агентств).

Для всіх середніх шкіл *обов'язковим є вивчення рідної мови і літератури, іноземної мови, історії, громадянознавства, фізкультури та гігієни.*

Учні академічного циклу вивчають алгебру, геометрію, фізику, хімію; загального – математику, основи природознавства, ручну працю, працю в майстернях, діловодство; комерційного – машинопис, стенографію, бухгалтерію тощо.

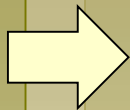
Особливості навчання у старшій школі країн Європи

- ❖ існує значна варіативність щодо тривалості напрямів навчання (від двох до п'яти років, залежно від країни та профілю навчання).
- ❖ У школах професійного напрямку тривалість навчання менша порівняно з академічними профілями.
- ❖ 2 роки триває навчання в старших класах Данії, Німеччини, Ірландії, Нідерландів, Іспанії, Англії, Уельсу, Шотландії;
- ❖ 3 роки – курс гімназії в Данії, більшості земель Німеччини, Греції, Франції, Італії, Фінляндії, Швеції, Норвегії;
- ❖ 4 роки в Бельгії, артистичних ліцеях Італії, Люксембургу, Австрії, Ісландії;
- ❖ 5 років у класичних ліцеях Італії.

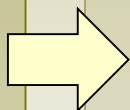
Підходи до структурної організації старшої школи в країнах Європи

Старша школа в єдиній структурі середньої школи

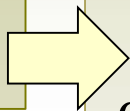
У Данії, Португалії, Фінляндії, Швеції, Ісландії та Норвегії повна середня освіта надається цілісною структурою – єдиною школою, в середині якої на рівні старшої відбувається профілізація шляхом організації різних профілів у класі чи групі.

Старша школа – окремий навчальний заклад

Освіта на цьому рівні забезпечується різними типами шкіл, які зазвичай містяться в окремих будівлях (лікерії в Греції, ліцеї в Італії та Франції).

Окремі типи середньої школи,

Включають основну (без початкової) та старшу школи, організовують навчання за єдиним, обов'язковим для всіх навчальним планом (Нідерланди).

Середня освіта в Швеції

- У Швеції, яка належить до першої групи, на етапі старшої школи існує 17 національних програм навчання, 15 з яких є первинно професійно орієнтованими, а дві – академічні, які готують до продовження навчання.
- У зміст **навчання професійно орієнтованого типу** входять мистецтво, бізнес та адміністрування, будівництво, дитячий відпочинок, енергетика, ручна праця, здоров'я та догляд, готелі, ресторани, промисловість, мас-медіа, використання природних ресурсів, транспорт, технології.

Обов'язкова 9-річна шкільна освіта (Grundskola)

Початкова школа	3 1 по 3 класи
Середня школа	3 4 по 6 класи
Старша школа	3 7 по 9 класи
Вища школа — гімназія. На вибір школяра є 3 варіанти:	
Професійні програми	Тривалість навчання — 3 роки
Технічні програми	
Академічні програми	

Середня освіта в Нідерландах

- У Нідерландах, що належать до третього підходу, середня школа представлена різними типами: 1) академічна школа з університетським нахилом (6 років); 2) академічна школа (5 років); 3) загальна середня школа (4 роки); 4) школа професійно-технічна (4 роки).
- Протягом першого або перших двох років навчання **учні оволодівають єдиним змістом освіти**, закладеним у базові навчальні предмети.
- Поступово, саме на етапі старшої школи, відсоток часу, що відводиться на викладання предметів інваріантної частини, зменшується.

Середня освіта в Німеччині

- Діти у віці 6 років починають навчання в початковій школі.
- **Основна школа (Hauptschule)** - дає базову освіту. Завдання основних шкіл в Німеччині - підготувати учня до вибору професії.
- **Реальна школа (Realschule)** - дає розширену базову освіту для подальшого навчання за фахом.
- **Гімназія (Gymnasium)** - найпрестижніший тип школи в Німеччині, у якому студентам доведеться вчитися найдовше. 11-ті та 12-ті класи є профорієнтаційними, тобто учні вибирають кілька спеціалізованих дисциплін для себе. Цього достатньо для вступу до технікуму або спецпрофучилище (атестат Fachhochschulreife).
- **Загальноосвітня школа (Gesamtschule)** - вміщує особливості всіх перерахованих вище й триває аналогічно з основною і реальною школою - 6 років. Успішне завершення німецької загальноосвітньої школи - шлях до отримання атестатів Hauptschule або Realschule.
- в підготовці кваліфікованих робітників керівну роль відіграють не **стаціонарні навчальні заклади, а різного роду навчальні курси та потоки**, організовані при підприємствах.

Середня освіта в Великій Британії

Британські школи діляться на такі категорії:

- *початкова школа* - діти від 5 до 11 років;
- *середня школа* - діти від 11 до 16 років;
- *подальша освіта* - від 16 до 18 років.
- Велику роль в організації професійної орієнтації відіграють структури, які задіяні в національному масштабі. Серед них впливова державна служба з питань працевлаштування молоді. Вона підкоряється як Міністерству освіти, так і Міністерству економіки. Співробітники місцевих відділів консультують школярів, батьків, а також дорослих, які мають намір вивчитись за якимись програмами.
- У 1960 році в Кембриджі створено Центр для досліджень професійних схильностей учнів, який організовує роботу дослідницького характеру в галузі професійної орієнтації, а також видає відповідну інформаційну літературу.
- Функціонує також Служба інформації та орієнтації для дорослих, яка має свої філіали.

Середня освіта у Франції

- Середня освіта у Франції розділена на три етапи: починається з обов'язкової молодшої школи і так званого «коледжу», де навчаються діти 6-11 років і 11-15 років відповідно.
- Учні проходять базові предмети із загальних галузей знань.
- Подальше навчання триває 2-3 роки в «ліцеї», що є аналогом старшої школи.
- У ліцеї можна отримати загальноосвітню, технологічну або професійну освіту. Обираючи перші два напрями, дитина отримує атестат про середню освіту – Baccalaureat, з ухилом на одну з 3-х спеціалізацій: економіка, література або природничі науки.
- Ті студенти, які не розглядають вступ до університету, вибирають професійне навчання. Навчання в школі Франції в цьому напрямі дає вузькоспеціальні знання і навички, які знадобляться для робочих професій. Воно також розділено на кілька категорій: природничі науки та промислові технології, природничі науки й лабораторні технології, медико-соціальні науки.

Система професійно-технічної освіти країн Європи

Чинники, що вплинули на зміни в системі професійно-технічної освіти країн Європи (за О.Н. Джуринським)

1. Переосмислення деяких цінностей, пов'язаних з економічним розвитком суспільства, коли стає необхідним підвищення кваліфікації, спектр інтересів особистості виходить за межі професії; поширюються професійні інтереси жінок.
2. Техніко-економічні чинники: зменшення кількості робітників, зайнятих на підприємстві, й збільшення тих, хто зайнятий у сфері обслуговування; це у свою чергу викликає необхідність додаткової кваліфікації до певної професії і відповідно вимагає відмови від вузькоспеціалізованого навчання та поширення сфер широкої спеціалізації.
3. Уведення нових інформаційних технологій викликає зміну технічних знань, проте потреби суспільства в традиційних спеціальностях (туризм, продаж й експлуатація нових товарів) стимулюють підготовку для них.

Професійна освіта США та Японії

- У США професійна освіта здійснюється в середніх школах, регіональних професійних центрах, організованих шляхом кооперації кількох середніх навчальних закладів, і центрах професійних навичок. Учні здобувають спеціальності на рівні кваліфікованого робітника. Професійно-технічна освіта має значні масштаби – 2-3 курси професійної освіти, а в деяких закладах – навіть 6 курсів.

- У Японії – учні здобувають професійну освіту старшій середній школі на професійному відділенні із сільськогосподарськими, риболовними, промисловими, комерційними профілями та професійних школах 2-х типів: 1) технічних коледжах для тих, хто закінчив молодшу середню школу (5 років термін навчання); 2) молодших коледжах для випускників старших класів середніх шкіл (термін навчання 3 роки). У цілому в Японії близько 800 профшкіл (96% – приватні).

Моделі масової школи

- Школи *першої моделі* характеризуються передусім тим, що тут поділяють дітей на потоки відповідно до рівня їх здібностей. У вищому потоці предмети вивчаються на найбільш високому рівні складності, тут готують “еліту”. Хто не встигає в навчанні, того переводять до нижчих потоків.
- У школах *другої моделі* принцип групування учнів *не поточний, а предметно-урочний*. Учням надається можливість вивчати кожний предмет на доступному для них рівні. Наприклад, один учень засвоює математику на вищому рівні, англійську мову – на нижчому, а інший – навпаки. Усі учні однієї паралелі перегруповуються так, щоб на уроці в учителя навчались учні приблизно однакового рівня здібностей. Відповідно, в таких школах є вчителі, які викладають предмет з орієнтацією на високий, середній або мінімально допустимий рівень.

Моделі масової школи

- Характерною особливістю шкіл *третьої моделі* є формування класів, що включають дітей різних рівнів здібностей з різних верств суспільства. Освітні цілі зводяться до того, щоб дати знання відповідно до держстандартів. Але високий рівень знань у школах такої моделі може бути досягнутим лише за умови високої кваліфікації вчителів, яка передбачає, зокрема, наявність уміння в галузі внутрішньої диференціації навчання, а також здатність до створення в класі атмосфери колективізму, взаємодопомоги, взаємопідтримки.
- Школи *четвертої і п'ятої моделей* зорієнтовані передусім на індивідуальний підхід і особистісний розвиток учнів. Стандарту, безумовно, дотримуються як основи, але головне полягає в тому, що питання виховання, управління або “супроводження” учнів відіграють не меншу, а іноді і більшу роль, ніж вузькодидактичні проблеми передавання знань з предметів відповідно до стандартів. Для цих шкіл є притаманним свій особливий “педагогічний клімат”, своя власна стратегія. Замовниками на освіту тут є не стільки державні або муніципальні органи, скільки самі учні та їх батьки, а також учителі, які розглядають свою діяльність як виконання особливої місії.

Питання для самоперевірки

- ✿ Що називають системою освіти? Які існують види освітніх систем?
- ✿ Які тенденції виділяються в українській середній освіті ХХІ століття?
- ✿ Які міжнародні організації визначають орієнтири системи освіти?
- ✿ Назвіть основні глобальні освітні проблеми. Які з цих проблем найбільш актуальні для української системи освіти?
- ✿ Охарактеризуйте періодизацію освітніх реформ ХХ ст. за А.А. Сбруєвою.
- ✿ Четвертою ціллю в структурі Глобальних цілей сталого розвитку визначена якісна освіта. Як ви розумієте вислів: «Якісна освіта – основа сталого розвитку»?

Питання для самоперевірки

- ✿ Що спільного між українською та загальноєвропейською системами освіти?
- ✿ Які типи шкіл існують в країнах Західної Європи?
- ✿ Охарактеризуйте підходи до структурної організації старшої школи в країнах Західної Європи. Наведіть приклади країн у відповідності до кожного підходу.
- ✿ Які аспекти розвитку середньої освіти Швеції / Нідерландів / Німеччини / Великої Британії / Франції / США / Японії ви б запровадили в українській системі середньої освіти?
- ✿ Що називають масовою школою? Назвіть основні моделі масової школи та навіть їх особливості.

Література за темою лекції

1. Ващенко Л.М. Школа Зарубіжжя: шляхи реформ / Л.М. Ващенко, Б.М. Жебровський. К: 2009. – 152 с.
2. Кучеренко Д.Г. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д.Г. Кучеренко, О.В. Мартинюк К. : ІПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
3. Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі: монографія / Н.М. Авшенюк, В.О. Кудін, О.І. Огієнко – К.: Пед. думка, 2011. – 232 с.
4. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.
5. Сисоєва С.О. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.
6. Форбек М. Європейський стандарт шкільної освіти // Шлях освіти. – 1996. – № 1; 1997. – № 1. – С. 21–25.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

